

Kansalaisareena
Citizen Forum

Helsinki 12.10.2016

KANSALAISAREENAN LAUSUNTO VEROHALLINNOLE LUONNOKSESTA

VEROHALLINNON OHJEEKSI

YLEISHYÖDYLLISTEN YHTEISÖJEN JA JULKISYHTEISÖJEN VAPAAEHTOISTOIMINNAN ENNAKKOPERINTÄKYSYMYKSIIN

Ohjeistus käsittelee yleishyödyllisten yhteisöjen ja julkisyhteisöjen vapaaehtoistoimintaa ennakkoperinnän näkökulmasta nykyisen verolainsäädännön valossa.

Verovapaat matkakustannusten korvaukset

Suomessa on laaja tuloverokäsite, joka tarkoittaa sitä, että kaikki tulo on verotettavaa, ellei lainsäädännössä ole erikseen muuta sanottu.

Verolainsäädännössä on mainintoja, joiden pohjalta yleishyödyllisen yhteisön vapaaehtoisille antamia matkakustannusten korvauksia ei katsota korvauksen saajalle verotettavaksi tuloksi.

Hyvää on, että yleishyödylliseksi yhteisöksi voidaan katsoa yhteiskunnallinen yritys, joka ei tuota toiminnallaan siihen osallisille taloudellista etua osinkona, voitto-osuutena taikka kohtuullista suurempana palkkana tai muuna hyvityksenä.

Huonoa kansalaisten tasa-arvon kannalta on se, että lainsäädännössä ei ole erikseen mainintaa siitä, että julkisyhteisön vapaaehtoisille voidaan maksaa verottomia korvauksia. Esimerkiksi matkakustannusten kilometrikorvaukset ovat julkisyhteisön hyväksi toimiville vapaaehtoisille veronalaista tuloa.

Koska matkakustannusten kilometrikorvausten verotusperusteet vaihtelevat siitä riippuen, kuka korvausten maksaja on, nekin joiden osalta korvaukset ovat verottomia, eivät välttämättä nyt ymmärrä ovatko kilometrikorvaukset heidän vapaaehtoisilleen verollisia vai verottomia.

Talkoo- ja vapaaehtoistyön käsite verotuksessa

Ohjeen mukaan kansalaiset eivät voi tehdä vapaaehtoistyötä tai talkootyötä yksityisen elinkeinonharjoittajan, yhtymän tai yhteisön hyväksi. Esimerkiksi Aalto-yliopiston, Laurea ammattikorkeakoulun ja Tekesin Vapari-hankkeessa kehitettiin jo vuonna 2012

Vapaaehtoistoiminnan ja hoivayritysten kumppanuusmalli. Mallissa on ratkaistu hoivayritysten voitontavoittelun ja vapaaehtoistoiminnan arvopohjaa. Hoivayritysten vapaaehtoisille pääsääntöisesti kaikki korvaukset/edut luetaan veronalaiseksi tuloksi, koska niitä ei lainsäädännössä ole erikseen määritelty verotuksen ulkopuolelle.

Talkoo- ja vapaaehtoistyöhön liittyvä tarjoilu vai ateria vastikkeena

Yleishyödyllisen yhteisön ja julkisyhteisön hyväksi tehtävissä verovapaissa talkoissa järjestettävää tavanomaista ja kohtuullista tarjoilua ei pidetä talkootyötä tekevien veronalaisena etuna. *Jos tarjoilu on kuitenkin nimenomaisesti sovittu korvaukseksi talkootyön tekemisestä, osallistujille muodostuu veronalaista etua tarjoilun määrästä ja arvosta riippumatta.* Veronalaisena etuna ei pidetä myöskään sitä, että vapaaehtoistyöntekijä saa osallistua vapaaehtoistyönsä aikana yleishyödyllisen yhteisön tai julkisyhteisön järjestämään yhteiseen ruokailuun. Lisäksi verovapauden edellytyksenä on se, että tarjottava ruoka on arvoltaan tavanomaista ja vapaaehtoistyöntekijällä ei ole mahdollisuutta muuhun ruokailuun vapaaehtoistyön aikana.

On erinomaista, että tulkinta koskee sekä yleishyödyllisen yhteisön että julkisyhteisön hyväksi tehtävää vapaaehtoistyötä. Vapaaehtoistyöntekijöiden tasa-arvon kannalta ongelmallista on, että hoivayrityksessä yhtäläinen toimintamalli tarkoittanee, että vapaaehtoiselle muodostuu veronalaista tuloa?

Tuloverolain 29 §:n mukaan veronalaista tuloa ovat rahanarvoisena etuutena saadut tulot, ellei niitä ole erikseen säädetty verovapaaksi. Vapaaehtoistyöntekijöiden aterioiden verovapaudesta ei ole säädetty erikseen. *Tuloverolain 71 §:n 3 momentin muutoksella, jolla mahdollistettiin verovapaiden matkakustannusten korvauksen maksaminen yleishyödyllisen yhteisön hyväksi tehdystä työstä, ei säädetty erikseen ateriaedusta.* Yleishyödyllisen yhteisön hyväksi tehdystä työstä saatu ateriaetu on siten saajalleen yleensä veronalaista tuloa, riippumatta siitä maksetaanko ruoan lisäksi rahakorvaus vai ei. Ateriaetu on kyseessä siis silloin, kun se saadaan vastikkeena tehdystä työstä?

Muut kustannusten korvaukset

Kulukorvaukset eivät ole veronalaista tuloa eikä niitä tarvitse ilmoittaa vuosi-ilmoituksella, jos yhteisö korvaa yhteisön puolesta suoritettujen menojen tosittaita vastaan aiheutuneiden kustannusten suuruusina. Tämä lienee koskee yleishyödyllisten yhteisöjen lisäksi julkisyhteisöjä ja hoivayrityksiä? Vapaaehtoiselle voidaan antaa myös nettietu. Internet-yhteyden yksityiskäytöstä ei synny vapaaehtoiselle veronalaista tuloa edellyttäen, että yhteyttä käytetään työn tekoon *yhdistyksen* hyväksi eikä edun antamisella korvata palkanmaksua. Epäselväksi ohjeessa jää, koskeeko tulkinta yleensä vapaaehtoistoimintaa organisoivia *yhteisöjä, vai pelkästään yleishyödyllisiä yhdistyksiä?*

Vapaaehtoiset voivat toimia arjen tukena esimerkiksi vanhuksille, syrjäytymisvaarassa oleville taikka kehitysvammaisille henkilöille. "Toiminnalle on tyypillistä käynnit erilaisissa maksullisissa tapahtumissa, kuten teatterinäytöksissä tai urheilupaikossa. Tukihenkilönä toimivan osallistumismaksu tällaiseen tapahtumaan tai tapahtumaan sisältyvä ruoka voidaan korvata ilman,

että siitä muodostuisi vapaaehtoiselle veronalaista tuloa. Merkitystä ei ole sillä, korvaako osallistumismaksun avustettava henkilö vai tukitoimintaa *organisoiva järjestö*.” Tässä kohden tärkeätä olisi, että järjestön sijaan laajennettaisiin ohje koskemaan kaikkia yhteisöjä. Erityisesti kunnissa tämän tyyppinen tukitoiminta on erittäin yleistä ja sitä on suunnitelmallisesti kehitetty viime aikoina.

Kiitollisuuden osoitukset ja työasut, henkilökuntaetuudet

Vähäisistä esinelahjoista, joita annetaan hyvän tavan mukaisena kiitollisuuden osoituksena talkootyöhön tai vapaaehtoistyöhön osallistuville, ei muodostu veronalaista etua. Erilaiset lahjakortit sekä rahaan verrattavat ja helposti rahaksi muutettavat suoritukset ovat kuitenkin aina saajan veronalaista tuloa. Veronalaisena tulona pidetään myös esinelahjaa, jonka talkootyön tekijä on saanut valita vapaasti.

Lahjaveronalainen lahja on vapaaehtoinen ja vastikkeeton suoritus, jossa lahjan antajalla ei ole mitään omaa intressiä lahjan antamisessa, pelkästään lahjoitustarkoitus. Lahjaveronalaisena lahjana on pidetty esimerkiksi huippu-urheilijalle kansalaiskeräyksellä kerättyjä varoja. Sen sijaan kyläyhdistyksen lahja kylään muuttaville henkilöille on tuloveronalaista tuloa, koska kyläyhdistys odottaa mahdollisesti saavansa hyötyä uudesta asukkaasta ja sen saaminen edellyttää muuttamista kyläyhdistyksen alueelle.

Tapahtumissa työskentelevien vapaaehtoistyöntekijöiden saatetaan edellyttää pitävän yhtenäisiä vaatteita tai muita tarvikkeita, jotka vapaaehtoistyöntekijät saavat usein pitää tapahtuman jälkeen. Tapahtumaan välittömästi liittyvistä ja arvoltaan vähäisistä vaatteista ja muista tarvikkeista, jotka voidaan rinnastaa mainoslahjaan, ei katsota muodostuvan veronalaista etua. Sen sijaan arvokkaammat tarvikkeet ja vaatteet, kuten veryttelyasut, ovat vapaaehtoistyöntekijöille veronalaisia.

Vapaaehtoistyöntekijät ja yleishyödyllisen yhteisön jäsenet eivät ole palkansaajia eikä heillä ole myöskään työnantajaa. Siten he eivät voi saada tuloverolaisissa tarkoitettuja verovapaita henkilökuntaetuja, kuten liikunta- ja kulttuuriseteleitä.

Tietoliikenneyhteyden yksityiskäyttö on sen sijaan mahdollista ilman että siitä syntyy veronalaista etua.

Epäselväksi ohjeessa jää, voiko vapaaehtoisille järjestää esimerkiksi kiitosjuhlia ja kiitostapahtumia, joko yhteisön omana toimintana tai ulkopuolisen sponsoroimana ilman, että juhlaan/tapahtumaan liittyvät eri elementit olisivat veronalaisia juhlan kohderyhmälle eli vapaaehtoisille.

Tunnustuspalkinnot

Verovapaan tunnustuspalkinnon edellytyksenä on, että se on annettu tieteellisen, taiteellisen tai yleishyödyllisen toiminnan tunnustukseksi jälkikäteen. Kilpailussa jaettava palkinto ei ole

tunnustuspalkinto vaan kilpailupalkinto. Palkinnot ovat saajan veronalaista tuloa, jos palkinto on saatu sijoituksen tai suorituksen perusteella.

Oletetaan, että täysin vapaaehtoisvoimin toimiva taideyhdistys, järjestää vaikeasti sairaille avoimen taiteilukilpailun ja palkintorahat saadaan vaikkapa yhdistyksen saamasta pienestä toiminta-avustuksesta. Onko ohjetta/lainsäädäntöä tulkittava niin, että sairaille järjestetyssä taiteilukilpailussa parhaiten menestyneiden taiteilijoiden palkintorahat ovat heille veronalaista tuloa, josta yhdistyksen pitäisi tehdä ennakonpidätys?

Y-tunnuksesta

Yleishyödyllisen yhteisön ja julkisyhteisön tulee antaa maksamistaan suorituksista ja antamistaan veronalaisista eduista vuosi-ilmoitus Verohallinnolle. Monella pienellä yhdistyksellä ei ole yhtään palkkaa saavaa työntekijää eikä niin ollen myöskään Y-tunnusta. Ohjeessa sanotaan, että ”veronalaisista tuloista tulee antaa vuosi-ilmoitus”. Mistä vapaaehtoisvoimin toimiva yhdistys tietää, mitkä ovat sellaista vapaaehtoiselle veronalaista tuloa, josta heidän pitäisi mahdollisesti tehdä ennakonpidätys? Onko heillä ylipäättäen tarvetta sellaiseen ja miten se tehdään ilman Y-tunnusta: mahdolliset ennakonpidätykset tunnustuspalkinnoista, lahjakorteista, arpajaispalkinnoista, kiitosjuhlista jne?

Kansalaisareenan esittää lausuntonaan ohjeeseen

Ohjeet tulisi tehdä erikseen (a) pienille yhdistyksille, joissa ei ole yhtään palkattua työntekijää (b) keskikokoisille yhdistyksille ja yhteiskunnallisille yrityksille, joissa on palkattua henkilökuntaa (c) julkisorganisaatioille ja (d) hoivayrityksille ja vastaaville. Ohjeet tulisi tehdä selkeäkielisinä tai erikseen selkokielliset versiot.

Kansalaisareena esittää lainsäädäntömuutoksia

Kansalaisareena verkostoineen pitää tärkeänä, että käynnistetään prosessi tarvittaviin verolainsäädännön muutoksiin siten, että riippumatta vapaaehtoistoiminnan organisoijasta, vapaaehtoiset olisivat ennakonperinnässä tasa-arvoisessa asemassa. Esimerkiksi kunnilla ja valtion toimijoilla, kuten Metsähallituksen luontopalvelut sekä seurakunnilla on satoja tuhansia vapaaehtoistyöntekijöitä, joiden saamat kulukorvaukset (esimerkiksi matkakulukorvaukset) tulkitaan Suomen verolainsäädännön laajan tuloveropohjan mukaisesti tuloverolaisissa vapaaehtoistyöntekijälle verotettavaksi tuloksi.

Kansalaisareena verkostoineen painottaa, että lainsäädännölliset ja ohjeisiin liittyvät muutokset on toteutettava niin, että nykyinen käytäntö ei vapaaehtoisen kannalta huononnu. Erityisesti pienten vapaaehtoistoimintaa organisoivien yhteisöjen kannalta tilanteen on selkeästi helpotuttava!

On noudatettava hallitusohjelmaan kirjattua tavoitetta, että vapaaehtoistoimintaa helpotetaan merkittävästi hallinnollista taakkaa keventämällä ja lupaprosesseja sujuvoittamalla. On perattava säädökset, jotka eniten haittaavat kansalaisten arkea ja vapaaehtoistoimintaa. **Vapaaehtoistyön**

osalta norminpurku tarkoittaa ennen kaikkea lainsäädännön yhtenäistämistä vapaaehtoistyöntekijän näkökulmasta:

Vapaaehtoistyöhön on sovellettava Euroopan talous- ja sosiaalikomitean suosituksen mukaisesti vapaaehtoistyöntekijään perustuvaa tai hänen mukaansa suuntautuvaa lähestymistapaa, jotta varmistetaan vapaaehtoistyön laatu, vapaaehtoistyön tunnustaminen sekä vapaaehtoisten suojeleminen ja hyödyntämismahdollisuudet optimaalisesti ja ilman syrjintää.

Ilman tarvittavia lainsäädäntömuutoksia vapaaehtoistyöntekijän mukaan suuntautuvaan ohjeistukseen ei ole mahdollista päästä eikä vapaaehtoistoiminnan organisoimisen kannalta sekavaa tilannetta ole mahdollista oleellisesti selkiyttää:
Vapaaehtoistyölle tarvitaan oma lainsäädäntö.

Helsingissä 12.10.2016

Kansalaisareena ry

merk.

Markku Vaittinen
puheenjohtaja

Anitta Raitanen
toiminnanjohtaja

LIITE 1: Esimerkki pienen vapaaehtoisvoimin toimivan yhdistyksen käytännöistä ja tulkinnoista <http://www.kansalaisareena.fi/verotusesimerkki12016.pdf>

LIITE 2: Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry:n kommentit verohallinnon ohjeluonnokseen yleishyödyllisten yhteisöjen ja julkisyhteisöjen vapaaehtoistoiminnan ennakoperintäkysymyksistä <http://www.kansalaisareena.fi/KYT.pdf>